

Bokrecension: Andreas Cervenka beskriver ojämlikhet som ett problem oavsett hur den har uppstått

Sydsvenskan den 10 maj 2022

Andreas Cervenkas nyutkomna bok "Girig-Sverige" har ett budskap som förtjänar att tas på allvar. I korthet menar Cervenka att en alltför expansiv penningpolitik – låga räntor i syfte att stimulera ekonomin med billig utlåning – har skapat stora prisökningar på aktier och bostäder. När inflationen mäts med konsumentprisindex syns emellertid inte dessa prisökningar. Lågräntepolitiken fortsätter därmed att skapa ökade rikedomar som främst hamnar hos de redan besuttna. Sverige har dessutom numera betydligt lägre skatt på kapital än på arbete. Det kan i sig uppfattas som orättvist och uppmuntrar dessutom till skatteplanering, vilket främst resursstarka ägnar sig åt. Politikens tendens att rädda banker och finansinstitut när deras risktagande skapar problem riskerar dessutom att öka risktagandet ännu mer.

På dessa punkter är Cervenkas kritik befogad. De senaste femton åren, efter 2008 års globala finanskris, har liknande kritik förvisso framförts ofta och från många olika håll, men det skadar inte att det sägs igen. Tyvärr motverkas det viktiga budskapet av bokens snudd på infantila tilltal där alldeles för många siffror kastas mot läsaren med frekventa avbrott för irriterande putslustigheter som "oändlig får anses vara en ganska hög siffra" och "vinster så höga att de kan ge en miniräknare migrän".

Även i sak har boken flera svagheter. Cervenkas starka fokus på penningpolitiken är en sådan. Visst har många blivit rika på bostadsmarknaden och visst har lågräntepolitiken i viss mån bidragit till detta. Men det är slående hur Cervenka bortser från den uppenbara förklaringen att allt fler vill bo i städer och tätorter samtidigt som Sverige saknar en fungerande hyresmarknad. För många har bostadsrätter helt enkelt varit det enda tänkbara alternativet. Dessa skulle ha ökat rejält i pris även utan Riksbankens lågräntepolitik.

Ett annat genomgående tema i boken är jämförelser av förmögenheters fördelning, och Sveriges relativt ojämna fördelning beskrivs genomgående som ett problem. Bortsett från att statistiken på området är betydligt skakigare än vad Cervenka låtsas om (ägare har nämligen starka skäl att dölja sin förmögenhet från Skatteverket och från officiell statistik) finns åtminstone en faktor som Cervenka borde ha diskuterat: Sveriges ojämna förmögenhetsfördelning är delvis en konsekvens av den svenska välfärdsstaten. Tack vare den behöver de flesta inte ha en privat förmögenhet för att hantera oväntade vårdbehov, inkomstbortfall och försörjning på ålderns höst. Avskaffa det offentliga pensionssystemet så att var och en måste spara på egen hand, och hux flux får Sverige en betydligt jämnare förmögenhetsfördelning!

Det mest problematiska i boken är att ojämlikhet beskrivs som ett problem oavsett hur den har uppstått. Det förhållningssättet bortser nämligen från procedurernas stora betydelse. Har de rika blivit

rika genom legitima transaktioner och frivilliga byten, genom tur och tillfälligheter eller genom korruption och rofferi? Detta spelar roll, både för människors uppfattningar om hur rättvis fördelningen är, och för samhällets totala välståndsnivå. Länder där vägen till rikedom går genom falskspel och tjuveri blir snabbt fattigare än länder där den som vill bli rik måste skapa något värdefullt för andra.

I detta avseende skulle bokens avslutning kunna vara riktigt intressant. Cervenka listar nämligen Sveriges 542 miljardärer. Tyvärr gör han ingen närmare analys av hur dessa förmögenheter har skapats. Listan som toppas av H&Ms huvudägare Stefan Persson domineras av grundare, huvudägare och storägare till en rad olika företag, från välkända bjässar som Tetra Pak till nykomlingar som Minecrafts skapare Markus Persson (plats 49) och influencern Felix Kjellberg, mer känd som Pewdiepie (503).

För den som tycker att det är okej och kanske rent av behagligt att leva i ett land där det går att bli rik på företagande och innovationer, är listan knappast någon alarmerande läsning. Intressant nog tycks många på listan ha ärvt sin förmögenhet, vilket kan diskuteras ur både rättvise- och effektivitetsperspektiv. Förhoppningsvis kan Cervenka återkomma till det ämnet i nästa bok. Hans kritiska perspektiv behövs trots allt i debatten.

Andreas Bergh